

HRVATSKA RIJEČ

Predplatna cijena: na godinu K. 12 — Za pò godine K. 6 — Za Šibenik na godinu donošanjem u kuću K. 12. — Za Inozemstvo na godinu K. 12 i suviše poštarski trošak. — Pojedini br. 10 para. — Plativo i utuzivo u Šibeniku.

Izlazi sriedom i subotom

Uredništvo, uprava i Tiskara lista nalazi se u ulici Bazilike sv. Jakova. — Oglasi, pripbečna pisma i zahvale tiskaju se po 30 para petit redak ili po pogodbi. — Nefrankrana pisma ne primaju se. — Rukopisi se ne vraćaju.

Hrvatska pred bilancom negodbenih pregovora.

Austro-ugarske vlade objelodanile su na 13. o. m. zajednički communiqé. U istom javljaju: da su kroz pet dana prošle sedmice bili nastavljeni pregovori gospodarsvene nagodbe i da se je za vrijeme ovih pregovora viečalo u svim potankostima vrhu jednog diela važnijih pitanja. U nekim hitnim tačkama, koje su do sada bile netaknute, postignulo se sporazumljenje. Kod drugih važnih pitanja obstoje još uvijek njeke razlike, ali ipak ima izgleda, da će se iste odstraniti. Communiqé veli dalje, da će se sada na temelju zadnjih viećanja spomenute osnove povrditi novoj redakciji i stilizirati prama zadnjim pregovorima.

Communiqé zaključuje, da će oba ministra premjera nastojati, da se tekom ovoga mjeseca izgleda još neriešena nagodbeno pitanja.

Tako službeni glas, a da i ne spominje ona važna pitanja u kojima se tobož obostrane vlade ne moguće do sada potpuno sporazumiti. Nu i ako se ne navadjaju ta važna pitanja, ipak se može razumiti da je i u tim do sada ne riešenim pitanjima postignut sporazum u glavnim tačkama, dok su nuzgrednosti prepuštane osobama ministara predsjednika, da ih oni po mogućnosti rieše još kroz ovaj mjesec.

Obostrane su vlade dakle u glavnom sporazumne u svim tačkama nagodbe, i kada bi vlade bile oni faktori, koji imaju da nagodbu poprima kao zakon, onda se jamačno ne bi više sastajali ministri predsjednici, jer bi im to bilo suvišno.

Vlade su se složile, ali jer ne znadu da li će od njih poprmljena osnova moći prodići u obostranim parlamentima, ostavila se je stilizacija nekih točaka dok se ministri predsjednici sporazume sa strankama u kućama.

Ministri će predsjednici u prvom redu saslušati prvake raznih vladni sklonih stranaka, te će se saslušavši njihove želje i zahtjeve porazgovoriti, u koliko im je moguće doći u susret, a onda će se u jeseni još jednom sastati, da se formalno proglasi zaključak pregovora, biva sklopljenje austro-ugarske nagodbe za dalnjih deset godina.

Ovo dakle što sada dolazi na dnevni red nije drugo nego lov na zastupnike, da se nagodbeno osnovi osigura većina u kućama. Taj lov ne će biti otežčan ugar. min.-predsjedniku.

U tome se sretno položaju ne nalazi austrijski ministar predsjednik dr. Beck. Govori se, doduše, da dr. Beck ima već danas u škakama većinu glasova kuće, koji će nakon raznih prosviednih izražaja ipak biti ministru predsjedniku pri ruci, tako da će mu biti moguće prigodom vladareva jubileja predati najbolju čestitku u sklopljenoj austro-ugarskoj nagodbi.

Nego ipak ima starih parlamentaraca koji odbijaju svako ponovljenje austro-ugarske nagodbe, ako bi nagodbeno osnova sadržavala dosadašnju kvotu, ili pak koju tačku, usljed koje bi austrijska polovica monarhije morala kod bilance bilježiti deficit.

Ova je okolnost poznata ministru predsjedniku. On računa sa ovim odporom, i stoga je njegov položaj prama zastupnicima težak, ali za to što taj njegov položaj veli izgleda, biti će zanimiviji njegov lov na zastupničke glasove.

predsjednik dr. Beck već danas razpolaze onim brojem glasova kuće, koji su nužni da osnova prodre, ne odgovaraju istini. Ministar imati će tek da skupi većinu.

Nego ipak i ovakove vesti imadu svoju prozimiru tendenciju, koju samo čuci ne bi mogli opaziti. Ali čuci nisu Česi, a ne bi smjeli biti ni Hrvati ni drugi.

Najzanimivije je, da malo tko zna, kako su se riešile glavne točke buduće nagodbe, to jest ne zna se koja je pola monarhije na gubitku, a koja na dobitku. Tek kada austrijskom ministru upali ulovili dostatni broj zastupnika, bit će svakomu dozvoljeno da, na gotov čin, pregleđa zaključke računa nagodbenih pregovaranja.

Ali za nas kao narod, a pogotovo za Hrvatsku kao državu sramota je, da ćemo i ovom nagodbom biti stavljeni izvan postojećih državnih zakona.

Ti zakoni se danas gaze sa strane obaju vlada na štetu Hrvatske, pa hoće li Hrvati poduzeti što da se to ne dogodi? Hoće li barem pokušati?

Ne znamo, a već smo jednom razložili, da bi naši zastupnici u Beču imali iznieći u parlamentu ne interpelaciju nego predlog, da i Hrvatska ima sudjelovati nagodbenim pregovorima.

Ovaj predlog još je na vrijeme iznieći, i za nj lahko da bi se našla većina, a s njim bi se veoma olahkotila borba u Banovini; u najgorem slučaju postiglo bi se barem da su naši zastupnici izpunili svoju dužnost.

Nu bilo kako mu drago, ako austrijski i ugarski parlament poprimie bilanac nagodbenih pregovora bez sudjelovanja Hrvatske, onda će i Hrvatska ipak imati sreću, da i ona razmišlja pa ako će da i govori ob ovom važnom pitanju....

Na taj način proslava šesdesetogodišnjeg jubileja sidog vladara naći će Hrvatsku gdje razmišlja na državne zakone, koji su prisegom vladara potvrđeni, a ustavne ih vlade ne izpunjavaju. U istinu vjernost hrvatska nije takve plaće zaslužila!

Jadrtovačke močvare.

U više navratka bilo je u ovom našem listu govora o ubitačnim posljedicama neprepuštenih močvara u pokrajini, a da i ne spomenemo, što se je sve u tom pogledu pisalo u drugim našim novinama i što se sve iznosilo pred vladine ljude u saboru preko naših zastupnika. U tom pravcu učinilo se do sad za Dalmaciju vrlo malo a i to malo s vrlo problematičnim uspjehom. Još uvijek ima pustih prostora zemljišta, koja nisu nego barutište i močvare, iz kojih se danomice diže kužni zadah, što ubija život i snagu tolikog našeg težačkog svieta.

Izhlapine Jadrtovačkih močvara u ovoj obćini tako i toliko su škodljive, da su oslabile i svagdano sve to više oslabljavaju stanovnike Jadrtovcu, Donjeg polja, Vrhpolja, Danila-Birnja, Danila-Kraljica, Slivna, Radonića, Pokrovnika, U-nešića i još drugih sela, do kojih kužni zadah sa tih močvara višie ili manje dopire.

I nije ta žalost od jučer. Redovito svake godine te stanovnike tresie i ubija groznica, redovito, svake godine pusta močvara nanosi njima goleme štete u zdravlju, u dobitku, u radnoj njihovoj snazi, u jednu rieć: u svemu, jer kraj nije oni jedino nazaduju i brojem i imanjem.

Kroz sve te puste godine vlada se nije ni najmanje makla, da ovoj golemoj žalosti doskoči i s najvećom ravnodušnošću ona gleda propadanje biednog težaka i znade za nj samo, kad od njega traži porez novca i krvi. Zaludu Obćina Šibenika, zaludu zastupnici već punih trideset godina drže budnim ovo životno pitanje spomenutih sela, zaludu traže, da bi se Jadrtovačke močvare već jednom prosušile i uredile. Odgovor je bio uvijek jednak: i obećanje izvida i liepe rieći, samo da se od godine do godine pitanje, dok ne zapane u potpunu zaborav.

Ali mi koji smo pozvani izmedj ostaloga, da zbiljski branimo i zagovarimo interese Šibenika i njegove okolice, ne možemo niti ćemo

dopustiti, da ovo pitanje pane u zaborav, kako bi to vlada htjela. Sada i unapried mi ćemo ga uvijek iztaci, jer nam na srcu leži onaj narod tako zanemaren, pušten bezdušno da gine i da propada ni kriv ni dužan.

Sve što je vlada tobože znala učiniti glede ovog pitanja, sastoji u njezinom dieljenju nekakvih antimalarinih pilula, od kojih narodu nikakve koristi, pače štete, jer oni, koji ih uzimlju nit najmanje se njima ne osnažuju. Groznica se ne umanjuje, a kužni zadah sa močvare međjutim sve to više groznice u njihov život unosi. — To je sve samo još uvijek pusti eksperiment, paljativ, o kojemu će bit još govora u našem listu i o kojemu će se dokazati da je više štetan, nego li koristan, da je to u jednu rieć — uzaludan trošak, ili još bolje obsjena.

Žalostno je, da se ovakova pitanja još povalaće, danas u dvadesetom vieku, u jednoj evropskoj državi. Druge države više se brinu za svoje najudaljenije kolonije, nego li Austrija za ovu inače krasnu i za nju toli važnu pokrajinu. Ovakve stvari uprav utvrđuju u ovom pučanstvu uvjerenje, da vlada austrijska nema srca za ovaj narod, da joj je svejedno, dapače da joj je do toga, da propada, da osiromašuje, da kržljavi.

Tko ima prigode da zadje medju narod spomenutih sela, uprav se zgraža, viedeći onalica opala, one ljude oslabljene, nesposobne za radnju, ona sela gotovo opustošena od ubitačnih močvarnih izhlapina. Radjaju se slabi i nesretni od bolesnih roditelja i zaćeti i zadojeni.

Ono malo obradive zemlje njihove vapi jaku i marnu ruku težačku, jer je nema, jer i ako je ima t. j. ako je koji pojedini mladić — a tih je najviše 5% — tako sretan, da je priubra čil prešao dvadesetu godinu, neumitna ga vojnika u najliepše doba otimlje rodjenoj grudi.

Ovo žalostno stanje tolikog naroda moglo bi se i moralo bi se ipak popraviti, i to ne velikim žrtvama, pa da i budu žrtve novčane, kao koliko velike, opet bi bile dobro uložene, kad se promislili, da bi se tim spasio od svejedne bolesti jedan cio kraj, na hiljade naroda, i da bi se tome narodu prosušenjem močvara stvorilo toliko nove izvrsne, obradive zemlje, od koje bi imao koristi, a ne štete. Sa zdravstvenog i poljodjeljskog pogleda uzkrilo bi ono pučanstvo, a onda bi mu se namaklo još jedno novo sredstvo življenja t. j. ribolov, koji bi bio u Jadrtovačkom zalivu sigurno obilan, kad ga ne bi priečila, kò što ga sad prieći silna kaljuža i blato natrpano i naslagano u njemu, koje uzkraćuje pristup ribi.

Jadrtovac i okolna mu sela traže presušenje i uredjenje močvara Morinja, i traže to u ime zaštite njihovih zdravstvenih, ekonomnih, poljodjeljskih i ribarskih interesa, na koje se vlada, ako ista, a ono iz samog razloga humanitarosti mora osvrnuti. Zlodjelo je puštat narod da gine, težaka da propada, kad bez njega nema nikome obstanaka. Rekosmo!

TROJNI SAVEZ.

Savez izmedju Italije, Austro-Ugarske i Njemačke, trojni savez, produljen je od lipnja 1914. Ovaj savez bi sklopljen godine 1882., te je godine 1902. bio po drugi put produljen za dalnjih 6 godina sa klauzolom, da će se smatrati muće obnovljen za drugih šest godina, ako ga nijedna od triju vlasti ne odkaže godinu dana prvo izmaka ugovorenog roka. Ovom bi savezu bio istekao rok u junu 1908. a pošto nije bio odkazan do konca juna ove godine, to će nas trojni savez usrećiti još do juna 1914 a valjda i dalje.

Nijedan savez država ne počiva na tako labavom temelju kao ovaj: saveznički, dotično narodi triju država, ne imadu ni zajedničkih interesa da ih zaštite, niti postoji uzajamno pouzdanje, niti je savez odraz prijateljstva a još manje volje naroda, niti napokom može da služi svrhi uzdržanja mira u Europi, kojoj je tobože namijenjen.

Kad je ono rekao Bülow godine 1902., da je trojni savez jedno „osjeguravajuće društvo“, rekao je istinu, samo što to društvo služilo je i služiti jedino na osjeguranje Njemačkog

carstva, njegovog imperijalizma, njegove kolonijalne politike, nametanja i širenja njegovog upliva i kulture daleko van granica. Taj savez Italiji i Austro-Ugarskoj ne osjegurava upravo ništa. Zajedničkih ekonomičnih, trgovačkih, financijskih interesa ne ima izmedju saveznika, koji pak nastoje na svoju ruku, da zgodnim trgovačkim ugovorima bilo sa drugim vlastim bilo izmedju sebe izvjeste što je moguće veću korist, i eventualno da nadmudre jedan drugoga i jedan drugoga oštete. Osobito ako se osvrtno na našu Dalmaciju, vidimo, da je trojni savez bio izvor svakog našeg jada u zadnjih 25 godina u gospodarstvenom, prometnom i narodnom pogledu. Njemu je žrtvovana naša pokrajina a i sve druge vinorodne zemlje ove monarhije u nesretnoj vinskoj klauzoli, za tim i u zadnjem trogovačkom ugovoru, u komu je žrtvovano naše voćarstvo, ribarstvo i naša trgovačka mornarica. Ugnjetavanje i omalovaženje hrvatskog elementa u Istriji i Dalmaciji, prevlast talijanskog jezika na ovim obalam; biesna borba proti narodnoj svetinji, glagoljici; sablažnjivi postupak glede zavoda Sv. Jerolima u Rimu: sve su to posljedice trojnog saveza, koji, pošto je nenaravan, te bi mu se sama Italija rado otela, treba da bude uzdržan sredstvom takovih pogodnosti i koncesija, što ih Italija želi i traži.

Reklo se je trojni je savez tu jedino radi Njemačke i za Njemačku. Ova sama imo uzudanja u nj, drži se njega kao utopljenik dobaćenog mu konopa, jer je posvema izolirana, pa osim labavog oslona na trojni savez, drugog oslona u Evropi ne ima. Italija je u kratkom razmaku vremena pružila dovoljno dokaza, da ne drži ništa do solidnosti toga „osjeguravajućeg društva“. Ona je nastojala oko zblizanja sa Francuskom i postigla ga, oko podržanja prijateljskih odnošaja sa Engleskom i t. d. I Austro-Ugarska nastojala je, da nadje kakvo zaleđe, bolje od trojnog saveza te je došla do sporazuma sa Rusijom. Vidi se iz svega toga koliko malo pouzdanja imadu ova dva saveznika u trojni savez.

Izmedju naroda triju država ne ima pravo prijateljstva i ne može ga biti. Da talijanski narod ne ljubi ni ovu Monarhiju ni Njemačku ne treba dokazati: prirodjena je u odvratnost prama Niemcu; a na Slavene gleda kao na otimačaka, koji mu se nespašnim zemljom otimlje njegovu djedovinu. Slaveni u Monarhiji bilo Poljaci, Česi, Hrvati, Slovenci protivni su u duši savezu sa Njemačkom, u kojoj uvijidaju jako uporište austrijskim Niemcim, da se mogu bolje širiti i jaćati te ugnjetavati ostale narode. Reći, dakle, da trojni savez počiva na iskrenoj volji naroda, znaćilo bi ne poznavati ni prošlost njihovu, ni sadašnje njihove odnošaje, prilike i čustva.

Ali se veli, trojni savez nužda je vremena i političkih okolnosti u Evropi: on je jamstvo za uzdržanje ravnovjesja i mira. Kad je bio sklopljen trojni savez, kad je Francuska stupila u savez sa moćnom Rusijom i živo gojila želju revanširanja prama Njemačkoj; kad su bili napeti odnošaji izmedju Francuske i Italije zbog carinarnskog sukoba; kada se Austro-Ugarska i Rusija krivo gledahu zbog Bugarske, moglo se je govoriti, da taj savez služi na obranu triju država. Sada su prilike sasvim promijenile: ni Italiji ni Austro-Ugarskoj ne prijete pogibelj kakva sukoba. Izložena je radi svoje nezastitnosti i preuzetosti sama Njemačka prama raznim stranam, poglavito prama Engleskoj, te obstanak trojnog saveza, toga anakronizma, ne služi njemu interesim Njemačke, a sačinjava tešku pogibelj, da u slučaju kojeg sukoba ne uplamtli vatra u cijeloj Evropi. Bez trojnog saveza takovi sukobi bi ostali ograničeni.

BANOVINSKE STVARI.

Zagreb, 18. srpnja.

Javno mnjenje u hrvatskoj držbi se prilično budno. Neprodje dan a da u kojem ovcem mjestu nema javne skupštine, gdje se razpravlja o položaju, drže govori i stvaraju zaključci

proti vladi bana-husara Rakodzaya. Što mora da veseli svakog Hrvata jest da je pučanstvu u mnogim mjestima složno i da sluhača položaj te nastoji oko zajedničkog rada svih stranaka. Tomu je najbolji dokaz

Križevac,

gdje su naprednjaci i starčevićanci izdali zajednički proglas u kom su proglasili biskupa Drochobezkoga izdajicom, te mu navijestili društveni bojkot. To je bilo u nedjelju kad je u Križevcima bila cela okolica, koja se tom prigodom izkazala suglasna sa građanstvom. Na večer pred biskupskim dvorom sakupilo se čudo svieta i sve je to vikalo: „Dolje Drochobezki, dolje Efialte, dolje izdajica!“ Tu se zviždalo, bučilo, trubilo, lupalo crnilom i kamenjem prozore, vrata, zidove biskupskog dvora, gdje su se sa biskupom nalazila dva magjarska profesora.

Husar Rakodzay

ne može biti zadovoljan sa svojim položajem kad vidi ovakovo razpoloženje u pučanstvu, a još mu mora da je teže, kad se vidi osamljen, bez vlade, bez oslonca ikakve stranke.

Putuje on za to u Budimpeštu, da bi od tamo donio kakvog espasa koji bi mogao ponuditi Hrvatima. Taj espas po prilici je sličan onomu koji je iz Beča donesen u Dalmaciju: gospodarstveni, administrativni, kulturni procvat.

On je uz ovaj program tako sjeguran da i ne misli još razpustiti sabora i sazvati nove izbore. Naravno, još je rano. Opozicione stranke budno rade; činovništvo se prilično dobro drži. Treba još čekati dok Hrvatima dođe. *Uztrajnost oni obično nemaju.* Planu i ugase se. Za oduševljenjem sledi kod njih ravnodušnost.

Na ove slabocne naše misle u Budimpešti i na njih računaju, ali može bit da se prevare i gospoda Magjari i husar Rakodzay,

sluga magjarski,

koji je ovih dana, kad je bio u Budimpešti dokazao da nije za bana nego za sluškinju, Banska čast je jedna od najstarijih i najčastnijih u Evropi. A danas Rakodzay čeka u predсобu ministra magjarskoga, dok se ovaj udostoji milostivo ga primiti.

I ovakav sluga Magjarski, koji ni svoje dostojanstvo ne štije htio bi biti banom hrvatskim! Pače on ozbiljno misli da će kao kakav posve ukrotiti nas Hrvate. On sada svakom novinaru glasno i jasno pripovjeda: kako je on podpuno sazajedan sa magjarskim ministrima, kako su oni zajednički ustanovili program i udarili temelje nove hrvatske politike; kako se ti temelji odnose na posle zajedničke i autonomne Hrvatske; kako on još neće razpustiti sabora, ali kako hoće da do jeseni dodje sve u red.

Hoće li sluga magjarski i nakon toga što sam očituje za čim ide, moći biti banom hrvatskim?

To zavisi od Hrvata, kakvi su. Istina je ona, da svaki narod ima vladu koju zaslužuje.

Dr Josip Pliverić.

Prekjučer, 17. o. m. umro je ovdje taj učenjak koji je bio nekoć pristaša oborazne stranke, a od god. 1892 „narodne stranke“. Mnogo je utjecao u naš javni život svojim znanstvenim djelima o odnosu Hrvatske prema Ugarskoj. Pisao je mnogo toga i u njemačkom jeziku, a uvijek mu je bilo pred očima da dokaze te Hrvatska i po nagodbi ima sve uslove države.

Ostavio je u rukopisu veliko djelo „Hrvatsko-Ugarsko državno pravo“.

Pliverić je bio sveučilišni profesor, a naravi veoma prijazne. Rodio se u Novoj Gradskoj god. 1846, živio je dakle 60 godina. Počivao u miru!

Iz parlamentarnih krugova.

Beč, 15. srpnja 1907.

Svi razgovori i sva razpravljanja u političkim krugovima kreću se oko nagodbe sa Ugarskom. Svak pamti, kako je bečko novništvo osobito ottrag mjeseci naglasivalo, da Austrija neće i ne smije podnići pošta da sklopi nagodbu na kratko vrijeme. Sad ipak sve se prilagođuje nagodbi baš na kratko vrijeme t. j. do 1917., a ministar-predsjednik svojom mudrom taktikom pripravlja u zastupničkoj kući teren za takovu nagodbu, za koju prije nije nitko htio ni da čuje. I stojeći ne na onom što pišu novine ili što se javno govori u parlamentu, nego na glasinam sa strane, izgleda, da će gosp. Beck naći svoju većinu u parlamentu; da će za nagodbu predočiti kršćanske-socijale, koji su mu osobito nakloni, što je Weisskirchner pomogao da se dovine predsjedničke stolice, i koji nastoje, da ih dopane koja ministarska stolica. Kako je poznato kršćani socijalci bili su najžešći protivnici Magjara i kratko-

trajne nagodbe, pak će se eto viditi kako će opravdati svoje držanje. Min.-predsjednik opipava sada puls Česima, i hoće da bude na čistu s tim na koju podporu u českom klubu mogu računati česki ministri Foršt i Pacak. Česi se još ne daju, nego iznašanjem pitanja o českoj univerzi u Brnu i o unutarnjem jeziku u javnoj službi u Českoj kao da izkušavaju ministre da vide koliko oni imaju upliva u kabinetu.

Česi su oprezni političari, pa se sad ne može ni naslutiti, koje će stanovište oni zauzeti prama vladi u pitanju nagodbe. Vlada može da stalno računa za sad samo na Poljake. Situacija svakako neće se razbistriti prvog jesenskog zasjedanja.

Iz sjednice budžetnog odbora.

Beč, 16. srpnja.

Sinoć i jutros budžetni odbor držao je sjednicu, na koncu kojih je bio poprimljen budžetni provizorij za vrijeme od 1. srpnja do 31. prosinca 1907, prama vladinoj osnovi. Kao prvi govornik dobio je rieč. zast. Vuković, koji se je u prvomu dielu govora obširno bavio sa hrvatskim pitanjem.

U drugomu dielu govora zagovarao je željezničku svezu sa Dalmacijom, kao i gradnju raznih željezničkih pruga u samoj Dalmaciji. Zast. Wittek nekadašnji ministar, podrgava kritici vladin rad, te se protivio povišenju poštarine za lokalna pisma i novoj telefonskoj tački. Predlaže rezoluciju u sled koj se pozivlje vladu, da povuče dotične naredbe. Zast. Malik prosvjeduje proti protokolaranju nenjemackih govora, te zahtijeva povišenje kredita za unapređivanje obrtničta na jedno milijun kruna; dalje povišenje miliorativnog fonda i proizvodnje regulacije rieke Mure. Zast. dr. Hoffmann v. Wellenhof se bavi sa saniranjem zemaljskih financija. Zast. Sylvester predlaže rezoluciju državnih poslužnika, u kojoj se zahtijeva uredjenje plata omih državnih poslužnika, koji kod zadnjeg uredjenja plata ne bijahu uzeti u obzir. Zast. Kramarž interpelira ministra financija, da li će u jesenskoj sezoni podastrieti kući reformu vrhu poreza na zgrade. Dalje se bavi sa pasivnom resistencijom pravničkih praktikanata u Českoj.

Ministar financija dr. vitez [Korintowski] izjavljuje, da je vlada prisiljena u budžetu za godinu 1907 uvrstiti razne naknadne tražbine za taurnsku, pyhrnsku željeznicu, kao i za onu Lada-wow-Sambor. Ministar se uhva da kao do sada tako i od sada do svrhe ove godine vladi neće biti nužde praviti nikakva zajma.

Zast. Korošec izjavljuje, da su Slovenci prisiljeni glasovati za provizorij, jedino da ne dozvole gospodarstvo §. 14, ali oni nemaju nikakva povjerenja u sadašnju vladu, jer ona podržaje i na dalje njezine germanizirajuće tendence. Zast. Mastalka zahtijeva, da vlada preuzme sva privatna željeznička društva.

Ministar trgovine dr. Foršt javlja da je vlada već izradila osnovu radi unapređivanja obrtničta. Za proširenje telefonske svezve vlada će investirati 36 milijuna kruna. Na interpelaciju zast. Witteka obećaje ministar trgovine, da će vlada nastojati udovoljiti željama zainteresiranih krugova. Na ovu izjavu ministra trgovine modificirao je zast. Wittek njegov predlog, kojim se pozivlje vladu da, pregledavši odluke trgovačkog ministarstva od 22. prosinca 1906, po mogućnosti ukinie sve nepogodnosti sadržane u istim. Ovaj je predlog na svrsi današnje sjednice bio primljen.

Ministar željeznica dr. Derschatta veli da su investicije za željeznicu nužne, da se željezničke pruge prošire. Osvrćući se na govor zast. Vukovića, bavi se detaljnim programom vlade glede dalmatinskih željeznica. Izmedju ostaloga, veli, da će mjeseca kolovoza doći u Zadar jedan odio gradjevnog odjela iz Trsta, koji će namah početi sa trasiranjem pruge Zadar-Knin.

U današnjoj sjednici budžetnog odbora izjavio je Rusini da oni neće glasovati za provizorij, jer vlada sveudilj podpomaže Poljake da uzognu bolje tlačiti Rusine.

Na koncu konca kod glasanja bi primljen, kako već na početku javnih, od vlade podastarta osnova budžetnog provizorija.

U četvrtak i petak sledit će drugo čitanje. Po svoj prilici u petak večer sledit će treće čitanje osnove i glasanje.

Pabirci o sudstvu u Dalmaciji.

U zadnje doba opažaju se neke čudne pojave u sudskoj struci. Osobito se svakom čuđom pita, čemu je pripisati, da mlađi listom ostavljaju jedno od najuzvišijenih zvanja, kojemu se bez sumnje kanili posvetiti, jer nije vjerojatno, da su čeka i da dobiju IX razred čina ili čak VIII., pa da ih onda „pozdrava“.

Dok mlađi istupaju, stariji „njaču“, a na Zadarskom Olimpu tuže se: „što boljega to seli“.

Da nije poznati sistem dosegao svoj vrhunac ili da nije štreberstvo preotelo maha?

Teško bi bilo opisati sve poteškoće skojima je skopčano zvanje jednog sudca. — Eda uzmogne odgovarati svojoj zadaći, mora da je dobro snabdjeven pravničkim znanjem, mora da je pošten do idealnosti, karekter do čelčnosti, savjestan do skrupuloznosti, u jednu rieč mora da ga reši svaka vrlina, a kakvom poroku ne smije da bude ni traga.

Pa da bi bar takav sudac pod zakriljem „neodvisnosti“, zajamčene temeljnim zakonom 21. prosinca 1867., bio poštedjen od zvdvojnog usklika: „nesnosna je postala sudska struka!“

Mladog sudca, ako nije sin, nećak, u opće u rodstvu li kumstvu sa koim „obergalunashem“ u osobi „Appellationsrata“ ili „Hofrata“, ne može mimoći gorka čaša Vrgovca, Obrovca, Benkovca, Kistanja i sl. ili kakvog malaričnog mjesta, gdje će u nemiljoj groznici sprovdjati najljepše dane svoje mladosti, dok ga „bislerove pilule“ fizički i ekonomski ne unište.

Naprotiv tako zvan „protektionskinder“ gđizaju se i šepire po gradovima i najbuvijim varošima, dok se njihovi kumovi brinu, da se što češće okriepie masnim komisijama. Za udjeljenje podpora i dopusta njihovim se navodima o ekonomskom stanju li bolesti mora bezodvlačno da vjeruje.

Ovu bi gorku istinu mogli ilustrovati sa silu činjenica, proti kojima se svakdano žamori bez ikakve koristi.

Nevjerojatno je, kako su neobično učestale disciplinarne istrage i rasprave, a ni za što, Pravni vježbenici teć u službu, sudske prislušnici i mlađi pristavi moraju već u početku svoje karijere da očute blagodat novog sistema i da upoznada iluzornost sudačke nezavisnosti.

Kroz zadnja dva mjeseca vodilo se pred disciplinarnim senatom u Zadru ništa manje no deset disciplinarnih rasprava.

Kao primjerice spominjemo da se sad vodi disciplinarna istraga proti jednom mladom pristavu, jer se nije pri izborima mogao oduševiti za kandidata — Hofrata.

Daleko bi nas zanijelo kad bi stali nabrajati sve slučajevie i opisivati „liberalna načela“, po kojima se zameću disciplinarne istrage.

Tu skoro bi proti jednom sudcu zapodjenuta takova istraga na prijavu ck. kot. poglavara s toga, što bi kao opć. vijećnik bio ostao pasivan, naime nije sudjelovao sjednici, u kojoj se povela rieč, da se na opć. plokati (ili tornju) nebi imala više izvještati austrijska zastava, koju je s vremenom morala trobojnicu zamijeniti.

Kad se do ovoga dolazi, onda najbolje da se Temidin hram proglaš filijalkom političke vlasti, a sudce ck. komesarima pulicije.

Da se gospodi na Prizivnom Sudu priuštiti „zasluženo“ uživanja u rivijerama, kupalištima, putovanjima itd. te da se udovolji inim njihovim željama, koje im se protjednu, treba smisliti potrebitih sredstava. Pa to je lako. Izum je gotov sa t. zv. „interkalarima“. Ta oni, koji su po selima i onako su vječno na ladanju, stoga ih treba ućeniti; treba njima i njihovoj djeci otnuti zalogaj iz ustiju. Kad se izprazni kakvo mjesto, uvede se načelo: otezati što dulje sa imenovanjima i pobirati odnosne prihode, koji bi pripadali onima na koje dolazi red imenovanja, pa eto ti svote od kakvih 20.000 Kr. godišnjih za namirenje „skromnih ljetnih potreba“ — prizivnim savjetnicima, a pretekne li štogod i njihovim satelitima.

Takova otezanja znadu se oduljiti za 1 1/2 2 a i više godina, kroz koje vrijeme moraju ostali činovnici pri odnosnom sudu da budu prenatrpani i da rade i za onoga, kojeg se neće da imenuje radi sad spomenute svrhe.

Da današnji sistem nije u skladu sa visokim načelima sudačkog zvanja, već da je dopaće kroz opričan, dokazuje i okolnost što na Prizivnom Sudištu sjede velikom većinom ljudi, koji su najveći dio svoje službe sproveli po državnim odvjetništvima. Ta okolnost dokazuje da za podržavanje vladajućeg sustava hoće se ljudi, koji su znali pokorno vršiti savjete, upute i naredbe višeg i generalnog državnog odvjetništva i Ministarstva, a svoju su volju posve učinili ovisnom o tudjoj, svoje slobodno mišljenje i prosudjivanje usredotčili u niemo ispunjavanje onoga, što bi im se naredjivalo, čineć da to odgovara zahtjevima shodnosti. Jasno je, da takvi ljudi nemogu da budu vrstni sudje, kakvih bi se htjelo na najvišem sudu u pokrajini.

Ta oni su se kroz godine i godine bavili isključivo jednom granom pravničke struke naime samo kaznenim poslima, dočim tek pod stare dane moraju da riešavaju i teška pi-

tanja građanske naravi. S druge pak strane ponavljamo, kao državnj odvjetnici nisu bili naučni osebnivo riešavati povjerene im posle; bili su lišeni i one, pa makar iluzorne, nezavisnosti, koja je sudcima tobož zajamčena.

U rukama tih ljudi danas leži uprava sudstva u Dalmaciji, pa se nije čuđiti ako stvari idju ... kako treba.

Iztkatni je u kratko, kako se celi nadzor nad radom sudaca odrazuje u birokratsko-aritmetičkom sustavu arapskih brojeva i latinskih slova.

Jesu li se sreća dva sudca, odmah prihvate razgovor C, Ch, U, Z, R, Vr itd. te se smatra, da više posla ima onaj sudac, koji je skupio više brojeva pod registraturu jednog ili drugog slova.

Zabrinut gledaš, kako su jedni sudci pri svršetku godine na mukam, eđa dokončaju sve brojeve, naime sve još neriešene poslove, pa im radi neumorno danju a i noću. Ta zabrinutost postaje još jačom, kad se promisli, kakvim nenadoknadivim štetam mogu biti izložene stranke s onakom hitnošću i žurbom u riešavanju i presudjivanju.

Tako je u sudstvu medju pojedincima zavladala neka manja — da tako rečemo — brojnog sustava, te ih stala trka, kako će se bolje istaći pri konačnom računu.

I ovdje treba odmah naglasiti, da u ovoj trki nazrijeti je klicu pogubnog štreberstva, dok je u ostalom uvidjet provajdanje vladajućeg sistema, koji je dosegao stupanj nesnosnosti.

To mlađi jako dobro uvidjaju, pa stoga dok su na vrijeme izlaze iz sudbene struke.

I ako nam je nemoguće da se pozabavimo i drugim pitanjima, osobito „preporučenim“, a po tom privilegovanim premještajima, imenovanjima, promaknućima, famoznim tajnim kvalifikam, po kojima gđjedak sudbina mladog sudca ovisi o hirimu i samovolji starešine itd. itd.; i ako je sve što se opisalo tek najblijeda slika pravog stanja stvari, ipak zabrinuti moramo da se pitamo, dali ovako stanje jamči sudcu, da on može savjestno i razborito vršiti dužnosti svog uživenog zvanja; dali nisu ovako uzdrmani temelji neodvisnosti sudačkog stališa, te nije li dužnost svih sudaca, da se organizuju, eđa složnim silama spase ladju božice Pravde, koja inače hrli k neizbežljivoj propasti.

Skromno je naše mnjenje, da je u tu svrhu dobro došla misao, pokrenuta ottrag par mjeseci, o udruženju sudaca za postignuće podpore neodvisnosti i uredjenje sudačkog stališa, pa makar se mi htjeli ograničiti na posebnu organizaciju u Dalmaciji.

Završujemo dakle pozivom: „Bit će bolje, mičimo se samo!“

Zadar, 12. Srpnja

Justus.

Viesti.

Novo pučke škole u Šibeniku. S radošću doznajemo, da je pitanje o ustanovljenju četvero-razredne pučke muške škole u Varošu od školske Vladi podpuno povoljno riešeno i tim omogućen otvor iste škole odmah početkom nastajne školske godine. Ovo riešenje ima osobitu važnost i stog razloga, što će se istom novom školskom godinom moći ustanoviti za grad ženska tro-razredna škola u prostorijama, koje ostaju razpoložive usled ustanovljenja škole u Varošu. Time će biti dobrano udovoljeno zahtjevima obćeg pohtjanja škole, koje do sad nije moglo bit provedeno radi nedostatnih školskih pomjeća.

Kad se, možda još kroz nastajnu školsku godinu, otvori pučka dvorazredna škola u Döcu, o čemu su pregovori već upućeni, Šibenik će u pogledu pučkih škola moći bit zadovoljan, jer će iste bit ovako podjeljene: Za Varoš četvero-razredna muška, za grad četvero-razredna muška i tro-razredna ženska, za Dolac za sad dvorazredna, a za ženske ostat će obstojeća četvero-razredna škola kod koludrica t. j. za Varoš, Cricu i privremeno za Dolac.

Kraj ovake vrlo povoljne razdiobe pučkih škola u našem gradn žetjeti je, da na vrijeme budu odredjene i odnosne učiteljske sile, da se ne bi radi otezanja u tome zakasnilo stoliko očekivanim i napokon postigutim otvorom novih škola, što ozbiljno stavljamo na srce nadležnim školskim vlastima.

Grijalšte za američanske loze počē će se ovih dana graditi i to kod obćinske Klacione. Gradi ga obćina Šibenska, a bit će uredjeno po najnovijem uzoru. Grebenasto zemljište bit će najprvo minama i dinamitom izdubano, jer grijalšte mora biti djelomice podzemno. Ovom postojom za grijanje navrtaka doskočić će se jednoj od priekih potreba naših vinogradara.

U našem listu bilo je već govora o važnosti i potrebi stratificiranja američanskih loza, pa će se eto ove godine moći to stratificiranje izvadja-

ti u Šibeniku i tim znatno olakotiti radnju oko obnove naših vinograda.

Neka se uvaži. Preporučili bi svoj gospodi vlastinicima raznih nještinskih kavane, da podvorbom bude što i brža i tačnija a osobito u svećaničkim dnevima a ne da gosti čekaju po 1/2 sata dok budu posluženi.

Legomanija Naduveni nješki taljanaš u silnom svom zanosu za svojom „Legom“ došao je nječkan i do te originalno-bedaste misli, da Legine biljge prilipci na jednoj namirnici. I s takovom namirnicom otišao u čovno na porezni ured da pridigne novac. Na poreznom uredu naravski, odbiše takovu namirnicu, a on stao protestirati! Otišao je odmah na c. k. porezno nadzorništvo, da se svjetuje s velikotaljanima toga ureda, i tu mu činovnici Pojani i Radinović pobege. Pojani mu pače mudro primjetio, da namirnicu mora primiti porezni ured, jer da u zakonu nije nigdje predviđeno, da bi bilo nedozvoljeno prilipčivanje Leginih biljga na namirnicama! Krasne li interpretacije! Kad je tako, ne čemo se čuditi, ako od takovih činovnika doživimo još koju.

Iz „Ubožskog Doma.“ Privremeni odbor ove ustanove imao je u četvrtak večer skupnu sjednicu, gdje se odlučilo o gradnji novih potrebitih pomješta u Domu za uređenje siromaštva u u svezi s inkucem prosjačenja. Izabran je novi upravni odbor, a kad započne i pravo djelovanje pučke kuhinje bit će sastavljeni još i nadgledni odbori t. j. onaj za pučku kuhinju i onaj za bolnicu i zaklonište. Gradnja novih pomješta započet će što prije.

I tako netom bude to dovršeno, bit će u „Ubožskom domu“ providjeno svim potrebama mjestnog siromaštva, te je nadat se, da će gradjanstvo i unapried poživno podpomagati ovu važnu, humanitarnu ustanovu.

K. K. Post und Telegraphenamt Sebenico. Ovo je uređovni pečat predatnog odjela Poštarskog Ureda u Šibeniku. A, kako čujemo, nije to jedini svabski pečat kod naše pošte. Doniet čemo tekstove i drugih, nek se još bolje vidi, kako se promiče Drang.

Za „Ubožski Dom“ u Šibeniku doprinose nadalje u mjesečnim prilozima sljedeća gospoda: Medić Ivan K 16. — Matačić Andrija K 2. — Lovrić Vladimir K 2. — Bujas Krste K 1. — Terčanović Pio K 6. — Žarković Gijuro K 6. — Weissenberger Edmund K 4. — Škarpa Don Vice K 2. — Nardelli Ante K 1. — Kamber Peter K 1. — Šime Puljić K 2. — Tvrdka Ante Šupuk i sin K 15. — Samostaj sv. Fran K 5. — Cezar Rubčić K 2. — Šlaginatan Ivan K 2. — Don Ivo Bjačić K 2. — L. Gojanović K 2. — And. Vučić i Sin K 2. — Antun Ciučić K 2. — Preč. kan. Don Ivo Mirić K 5. — Samuel Puretz K 1.

Vladine loze. Pišu nam iz Rogoznice: Loze koje bi se imale odpremati iz c. k. ekonomskog Ureda u Biogradu, mora da su nešto vrlo dragocjenjena, jer ih naš težak uz sve svoje novce ne može dobiti, ili ako ih i dobije to su više za džubrište, nego li za vinograd. U vašem članku izašli u posljednjem broju, gdje ste vrlo liepo i obširno iztakli postupanje tog ureda pri dieljenju amerik. loza spomenuli ste i Rogoznicu i kazali, da čete iznieti imena onih, kojima je ured u Biogradu zađao također neprilika. Evo vam tih imena: Mate Ercegović Gak pk. Mate, Ante Ercegović Vernica i Blaž Ercegović Midela Matin. Ova trojica su bili naručili loze, poslali dapače i novac, a do dana današnjega nisu primili ni loza ni novca natrag i ako su povratka iznosā više puta pismeno tražili, pače i preko seoskog svoga glavara. Nevjerojatno, ali istinito! I ovo vam je vladino pripomaganje oko obnavljanja vinograda!

Rat Zablacko-zlariński. Kako se čuje spremaju se sutra Zablackani na Zlarin u velikoj množini brodova. Moglo bi dakle eto radi zablackinskog grobišta, na koje imaju pravo i Zablackani jer su to svoje pravo dobili za skup novac, — doći i do prave tučnjave. Gosp. zlarinski vojskovođa Marin došao danas u Šibenik moliti pomoć. Nije šale, mogao bi pasti njegov pašaluk. Dobro bi bilo da politička vlast brzo uredi to prieporno pitanje na zadovoljstvo prava koje je u ovom slučaju na strani Zablackana. Ta ne može gosp. Marin zatvarat samovoljno i grobišta kao i Kurine konale.

Željeznica-Zadar-Knin. Po viestima iz Beča rekli, da će u kolovozu biti razpuštena gradjevna željeznička uprava u Trstu, i ustanovljen odsjek za željezničko trasiranje u Zadru. Taj odsjek imao bi odmah početi trasiranjem pruge Zadar-Knin.

Za seoske blagajne i gosp. zadruge ministarstvo poljodjelstva hoće da doznači jaku pripomoć i to savezu istih sa sjedištem u Splitu. Upravitelji blagajna i zadruge morali bi se sada zauzeti i stupiti u zajednički rad, kako da se u sklad te pripomoći razvije što viša djelatnost blagajna i zadruge na obcu korist pokrajine.

Marko Vušković. Iz Berlina dobismo dugo izvješće o najnovijim krasnim uspjesima tog našeg vrlor umjetnika u ondješnjem ljetnom dvorskim kazalištu. Na 14. o. mj. pjevao je u operi „Carmen“ pred punom kućom, u prisustvu njemačkog priestolonasljednika i drugih članova carske kuće. Uspjeh je bio izvanredan. Druge večeri pjevao je u operi „Pagliacci“, gdje je uprav osvojio cijelu publiku. Sve njemačke novine bavne se više ili manje našim umjetnikom i hvale njegove vrline glasa, temperamenta i dubokog shvaćanja opernih situacija. Vušković ostaje u Berlinu upravo još mjesec dana.

U Novalji na Pagu ustrojila se na 14. o. mj. ribarska zadruga s ograničenim jamčenjem, Bilo sretno!

Klub hrv. akademičara u Zadru priređuje na 4. idućeg Kolovoza izlet u Šibenik.

Tečaj za šavce. Doznajemo, da je nastojanjem ministarskog zavoda za podupiranje malog obrta poslan u Dalmaciju naročiti krojački majstor, da uputi i usavrši naše krojače u zanatu, osobito u kroju. Bilo bi poželjno, da taj krojač pohodi i Šibenik.

Slovenačka škola u Trstu! Napokon su Slovenci uspjeli, da se uvaži njihov opravdani zahtjev t. j. da im se u Trstu dozvoli ustanovljenje škole. Do malo će se ta škola otvoriti baš u sredini Trsta. Tako poslije dugih trideset godina učinjena je napokon i ta pravica. Samo napried!

Strassnoff — Tenodi — Frank. Njeki Tenodi došao gosp. Franku da ga u ime tobožnje tajne organizacije čitavog 13 vojnog zbora zamoli za pripomoć. Kad je Tenodi pokazao D. ru Franku list „Čist“, tobožnje glasilo te tajne organizacije, D. r Frank ga nazvao svojim sinom i dao mu 50 Kruna. Varalicu Strassnoffa naziva Frank svojim školskim kolegom; varalicu Tenodiju zove eto sinom, a to samo jer znanu prodava i svoju „čistocu“, Varalica Pjerotić-Argus također se u više navrata prodao Franku, pa bi zanimivo bilo znati kako ga Frank zove. Da nije bratom?

UZROCI VINARSKE KRIZE U FRANCUSKOJ.

O vinarskoj krizi, koja je zadesila Francuzku, tu klasičnu zemlju kulturnih borba, borba za bratstvo, jednakost i slobodu, zablavlja se ovih dana novinstvom cielog svijeta, a noseeb novinstvom vinorodnih država i pokrajina; pa neće biti s' gorega saznanu uzroke, s kojih je u prvom redu ova kriza nastala, pa iz toga crpiti pouke obzirom na naše prilike, te ju koristno upotrebiti.

Sadašnja vinska kriza u Francuskoj nije osamljeni događaj, ta još nije zatmljena posve u zaborav velika vinska kriza XVIII. vjeka. Godine 1709 uništio je ljuti mraz veliki dio francuzkih vinograda u takovoj mjeri, da se je proizvodnja vina kroz dugi niz godina tako umanjila, da je spala na najmanju prosječnu količicu, što je u ono vrijeme Francuzka kadra bila proizvodjati. Naravne posljedice ovoga bile su, da je vino u cieni silno poskočilo; prem je Francuzka tada ratovala sa mnogim državama, te se francuzko vino nije izvažalo, već samo kod kuće trošilo. Utrechtskim mirom 11. Travnja 1713, s kojim je dokončan španjolski nasljedni rat, počela se živahnije razvijati trgovina vina izmedju Francuzke i okolinskih država, a osobito iz pokrajine Bordeaux (Bordó) naručeno bijaše mnogo vina za inozemstvo.

Iz uzroka što su cieni vina ostale uvijek jednako visoke, dapače poskočile u navratke do nevjerojatne visine, a inozemstvo tražilo sve to više bordóško vino, mislili su Francezi, da im se otvorila nova staza blagostanju, pa u toj namisli, bez razbora nasadjivali su svaki ma i kako sposoban prostor zemlje vinovom lozom.

Preoralo se oranice, bujne pašnjake i livade, kčili se krasnim drvijem obrasli obronci i brzežuljci, voćnjaci zasadjeni finim i sočnim voćem pali su žrtvom obće manije, a kako tadašnji ljetopisci pričaju i krasni perivoji i nasadi morali se naknuti, da ustupe mjesto vinovoj lozi. Kazna za ovakovo mahnuti i nerazboritu rabotu morala je naskora stići, jer uljed prekomjernog proizvodjanja vina u Francuzkoj nastao je nagli preokret u vinskoj trgovini. Što je koristilo francuzkim vinogradarim imati pune konobe vina, kada je pomanjalo kupaca. I onda kao i sada tražili su francuzki vinogradari pomoć u svoje vlade, pa kako je tada vlada pomogla?

Tadašnji upravitelj pokrajine Bordó s' uzroka, što je ciena Francuzka, a osobito okružje Bordó, previše vina proizvodjalo, a jer je upravo ta prekomjerna proizvodnja bila uzrokom zastoju vinske trgovine, radi koje je nastala vinska kriza, dao je jednostavnu naredbu, da se u onim predjelim, gdje je zemljište nepogodno vinogradarstvu, a gdje bi inače vrlo dobro

uspjevale druge gospodarske biline, imade 1/3 posadjenih loza počupati, a koji posjednik je htio saditi lozu, trebao je za to od vlade dozvolu.

Ako posmatramo sadašnju vinsku krizu u Francuzkoj sa onom iz XVIII.og vjeka nalazimo veliku i neoborivu sličnost, samo tom razlikom da u blaženom vijeku prćina nisu Francezi bili još tako fini i izškoleni patvarači vina kao što su sada. I zbija nigdje na svijetu nije se patvaranje vina razvilo do tolike nedozvoljene savršenosti, kao u zemlji zlatnih Louisdora, dapače usavršila se je kao posebna vrst industrije u velikom slogu.

O današnjoj vinarškoj krizi u Francuzkoj, koja je nastala usljed drugih uzroka nego ona u XVIII vjeku, kaozao je Prosper Gervais, najvažniji ali i najbolji francuzki vinogradarski stručnjak, na svojem glasovitom predavanju prigodom gospodarsko-vinogradarske izložbe u Beziersu dne 2. studena 1906, da današnja vinogradarska kriza u Francuzkoj je suvisla s pojavom filoksera.

Istina filoksera od početka zaraze (g. 1870) pa sve do rekonstrukcije vinograda uništila je 1/10 svih francuzkih vinograda; ali francuzki narod nije stajao prekrštenih ruku, već je živo priuonio uz doduše težki i neizvjestni rad oko obnove vinograda, pa neustajao na pč započeta rada, te danas francuzki vinogradi stoje na vrhuncu proizvodne snage. Promislivši da je francuzki narod nesretnom vojnom prouzrokovano usljed bahatosti Napoleona III. 1870-71 izgubio na milijarde franaka, pa računamo li još nebrojne milijarde šeta što ih filoksera naniela, i silni novac potrošen na obnovu vinograda, dolazimo do zaključka, da se taj umni i radišni narod morao iztrošiti, pa da je i bio bogat kao Krez, te ze nemoramo čuditi da je donekle bio i prisiljen za svoj obstanak na ovaj ciklopski posao, kojeg bi poslije toliko nedača što je stigao francuzki narod, jedva koji drugi narod izvršio.

Pomladivši Francezi svoje vinograde amerikanom lozom, domala morala se opaziti velika razlika u produktivnosti loza na amerikaniskim podlogam od one prije zaraze filoksera. Domaće loze navratne na amerikaniske davale su (a i sada daju) mnogo više priroda, te uzev još u obzir da se je mnogo više posadilo loza nego što ih je bilo prije zaraze, ne ča nas začuditi, da je Francuzka najednom počela proizvodjati mnogo veću količicu vina nego što je mogla sama kod kuće potrošiti i proturati na svjetska trgovišta. Usljed toga nagomilanja prevelike množine vina, naglo je počela i padati ciena vinu, tako da se je mjestimice vino prodavalo u bezicenje, daleko izpod proizvodnih troškova — samo da se se prod.

Do same zaraze filokserom bavila su se vinogradarstvo ponajviše samo južna okružja francuzke slobodne vladavine, pa količina proizvodnje vina ovih južnih okružja odlučivala je o cienama vina na francuzkim tržištim; nu poslije regeneracije (obnovljenja) vinograda, vidivši i sjevernija okružja obilnost roda na obnovljenim vinogradima, dadoše se svom snagom na sadnju loza. Naravno da je ovo sve učinjeno na štetu južnih okružja.

(Svršit će se).

Naše brzojavke.

Zagreb, Sasvim da se iz Budimpešte javlja, da još neće biti razpušten hrvatski sabor, ipak se misli da će razpust do brzo uslijediti. — Opozicija se revno organizira. — Sve mimo.

Beč, 20. Drugo čitanje budžetnog provizorija još traje. Na odgovor hrvatskoj interpelaciji ministra Becka odgovorio je Laginja, da nagodba izmedju Austrije i Ugarske ne može dobiti valjanosti, ako se ne poštuje hrvatski sabor. Hrvatsko pitanje mora postati glavno u monarhiji.

Palermo, 20. Ovdje su velike demonstracije koje poprimaju ozbiljni karakter u prilog bivšem ministru Nasi, koji je ovih dana bio u Rimu uapšen i zatvoren u tamnicu.

Pariz, 20. Koreanski car radi toga što je poslao odaslanstvo na konferenciju za mir u Haag proti japancima, bio je od japanske vlade prisiljen da se zahvali na prietolju.

Hrvatska tiskara (Dr. Krstelj i dr.) Vlastnik, izdavačelj i odgovorni urednik Josip Drezga.

Unajmljivaju se dvije sobe u gradu u jednoj od pobočnih ulica, što vodi u glavnu, u centru grada od kojih jedna prazna, a druga sa pokućtvom.

Za obavijesti obratit se uredništvu.

DVORSKI DOBAVLJAČ Nj. SV. PAPE PIA X.

JOHANN HEINDL

Vitez pap. red. Sv. Grgura i reda Sv. Greba.

Odlikovan počasnim križem „PRO ECCLISIA ET PONTIFICE“.

I. STEFANSPLATZ 7. BEČ I. STEFANSPLATZ 5. knez. nadbiskup. palača BEČ kuća stolnog kapitola

Skladiste svakovrsnih predmeta za crkve KNJIŽARA

Prodaja umjetnina i paramenta.

Izrađuje po naručbi zastave za crkve, braćovštine, i društva.

Drži gotove i izvršuje po želji i prima na popravljenje sve predmete za službu božju i za ured oltara i crkava uz umjerenu cieniu.

U svakoj veličini i izradbi slike i kipove svih Svetaca.

Veliki ilustrirani katalog šalje se po želji badava i franko.

Uvjeti izplate najpovoljnije.

B. r. 6477.

Natječajni oglas.

U smislu osnove o preuredjenju službe redarstva kod ove občine, prihvaćene u sjednici občinskog Vieća dneva 28. travnja o. g. otvara se natječaj na sljedeća mjesta u redarstvenoj službi.

- Na jedno mjesto nadredara sa godišnjom plaćom od K 1200.— sa godišnjim paušalom od K 160.— za redarstvena odiela i sa stanom u naravi ili stanarinom od godišnjih K 300.— te s pravom na neprestane petogodišnje doplate od K 60.—
- Na tri mjesta redara prvog razreda sa godišnjom plaćom od K 1000.— te s godišnjim paušalom i s pravom na neprestane petogodišnje doplate kao pod a).
- Na tri mjesta redara drugog razreda sa godišnjom plaćom od K 940.— te s godišnjim paušalom i s pravom na neprestane petogodišnje doplate kao pod a).
- Na osam mjesta redara trećeg razreda sa godišnjom plaćom od K 880.— te s godišnjim paušalom i s pravom na neprestane petogodišnje doplate kao pod a).

Plaću i paušal primati će u poplatnim mjesečnim obrucima, a imat će i pravo na mirovinu i na obstrku njihovih udovica. Petogodišnje doplate uračunat će im se u mirovinu; paušal i stanarina ne ubrajaju se u mirovinu.

Pravo na mirovinu postići će oni, kojima to prizna obč. Upraviteljstvo nakon dvogodišnje kušnje, koja će nakon priznanja prava na mirovinu bit također u nju ubrojena. Za postignuće mirovine u iznosu ciele plaće zahtjeva se redarstvena služba od 30 godina.

Potanje odredbe glede pravnih odnošaja redarskog osoblja sadržane su u gorispomenutoj osnovi.

- Od redara iziskuje se:
 - Nepriekoran život, dostatna umna i tjelesna sposobnost i navršena 24 godina.
 - Podpuno poznavanje hrvatskog jezika.Natječajelji prikazati će molbe obskrbljene izpravama, koje potvrđuju od njih zaiskano pod 1. 2.

Rok ovome natječaju traje do 1. rujna t. g. Šibenik, 10 srpnja 1907.

OD OBČINSKOG UPRAVITELJSTVA

Načelnik
D. r. KRSTELJ

Prisjednik
P. ČIKARA.

Vrstan, sposoban mladić,

gimnazijalac, spravan je kroz iduće velike školske praznike pripravljati učenike za prijamni izpit I, II. i III. razreda realke ili gimnazije uz primjerenu naknadu.

Za potanje obavjesti obratit se našem Uredništvu.

PODRUŽNICA HRVATSKE VJERESIJSKE BANKE - ŠIBENIK.

BANKOVNI ODJEL

prima uložke na knjižice u konto korentu u ček prometu; eskomptuje mjenice, financira trgovačke poslove, obavlja inkaso, pohranjuje i upravlja vrijednima. Devize se preuzimaju najkulantnije. Izplate na svim mjestima tu i inozemstva obavljaju se brzo i uz povoljne uvjete.

Dionička glavica K. 1.000.000

Pričuvna zaklada 100.000
Centralna Dubrovnik - - - - -
- - Podružnica u Splitu i Zadru.
Priskrbuje zajmove uz amortizaciju kotarima, općinama, i javnim korporacijama.

MJENJAČNICA

kupuje i prodaje državne papire, razteretnice, založnice, srečke, valute, kupone. Prodaja srećaka na obročno odplaćivanje. Osjeganje proti gubitku kod ždrieanja. Revizija srećaka i vrijednostnih papira bezplatno. Unovčenje kupona bez odbitka.

ZALAGAONICA

daje zajmove na ručne zaloge, zlatne i srebrne predmete, drago kamenje itd. uz najkulantnije uvjete.

Banka Commerciale Triestina

prima:

Uložke u krunam uz uložničke Listove:

sa otkazom od 5 dana uz 2 1/2 %
" " " 15 " " 3 %
" " " 30 " " 4 1/4 %

Uložke u zlatnim Napoleonima ili u engl. funtim. (sterlinam) uz uložničke Listove:

sa otkazom od 15 dana uz 2 1/2 %
" " " 30 " " 2 1/2 %
" " " 3 " " 3 %

NB. Za uložne listove sada u toku, novi kamatnik ulazi u kriepost 15.og Novembra i 10.og Decembra o. g.; izdaje blagajničke doznačnice na donosioca sa škadencom od 1 mjeseca uz kamatnjak od 1 1/2 %.

Banko-Ziro i Tekući račun. Valuta od dana uložanja; uz kamatnjak koji će se ustanoviti; obavlja inkasso mjestnih računa, mjenica glasećih na Trst, Beč, Budimpeštu, Prag i druge glavne gradove Monarhije, te plaća domicle svojih korentista bez ikakvog troška.

Izdaje uložne knjižice na štednju uz dobit od 3 1/2 %.

Otvora tekuće račune u raznim vrijednotama. Inkassi: Obavlja utjerivanje mjenica na sva mjesta Inostranstva, odrezaka i izriebanih vrijednostnih papira uz umjerene uvjete.

Izdaje svojim korentistima doznačnice na Beč, Aussig, Bielitz, Brno, Budimpeštu, Carlsbad, Cervignano, Cormons, Cernovicu, Eger, Rieku, Friedek, Gablonz, Goricu, Graz, Innsbruck, Klagenfurt, Lavov, Linz, Olomuc, Pilsen, Polu, Prag, Prossnitz, Dubrovnik, Solnograd (Salzburg), Split, Peplitz, Troppau, Warnsdorf, Bučko-Novomjesto i druge gradove Monarhije bez ikakvog troška, a na Inozemstvo po najboljem dnevnom tečaju.

Izdaje Kreditne listove na sva mjesta Monarhije i inozemstva.

Bavi se kupnjom uz tovarne dokumente u Novi Jork, London, Pariz, Hamburg, itd. itd. uz umjereni kamatnjak.

Daje predajme na vrijednostne papire, robu, warrants i tovarne dokumente, uz uvjete, koje će se ustanoviti.

Daje jamčevinu za carine skladišta Kontiranjia (Contrirungs-Lager).

Preuzimaju u pohranu i upravljanje:

U sobi sigurnosti, koja pruža najveću garanciju proti kojoj mu drago pogibelji provale i vatre i kojoj je posvećen osobiti nadzor sa strane bankovnih organa, primaju se u pohranu vrijednostni papiri, zlato, srebro i dragocjenosti, uz povoljne uvjete, te se na zahtjev preuzima i upravljanje istih.

Osjeđuraje vrijednote proti gubitcima ždrieanja.

Banka Commerciale Triestina.

NE ČITATI

samo već kušati se mora

davno prokušani medicinski

STECKENPFERD

od Ilijjanova mlieka SAPUN

od BERGMANNA i Druga, Draždjani i Tetschen na/L. od prije poznat pod imenom BERGMANNOVA SAPUNA

od Ilijjanova mlieka

da se lice oslobodi od sunanih pjegica, da zadobije bijeli tein i nježnu boju.

Pretplatno komad po 80 para

u drogariji VINKA VUČIĆA ŠIBENIK.

SINGER

ŠIVAČI
STROJEVI

za sve moguće svrhe,

ne samo za industrialnu uporabu, već i za svako šivo u kućnoj ekonomiji, mogu se dobiti jedino kod nas.

Treba paziti da se strojevi dobave samo iz naših dućana.

Svi se naši dućani razpoznaju po ovome znaku.

SINGER i Dr. ANON. DRUŽTVO U ŠIVAČIM STROJEVIMA.

Skladištar i predstavnik u Šibeniku KARLO BAMBERGER, Glavna ulica.

Drogarija Vinka Vučića Šibenik

(prije A. Junakovića)

preporuča svoj bogato oskrbljeni dućan raznim ljekovitim miodijama, predmetima iz gume, svakovrstnim mineralnim vodama, velikim izborom najfinijih parfima i predmeta nužnih za bolesnike.

..... JEDINA HRVATSKA TVORNICA VOŠTANIH SVIEĆA U ŠIBENIKU.

Svoj k svome! — POZOR! — Svoj k svome!

Častim se javiti p. n. občinstvu, poštovanom svećenstvu, crkvama, bratovštinama, da sam otvorio u ovom gradu

TVORNICA VOŠTANIH SVIEĆA.

Kod mene dobit se mogu izvrstne, a već od mnogih priznate u svim veličinama svieće od pravog pčelinjeg voska, kao i finog crkvenog tamjana.

Svaka i najmanja naručba p. n. mušterija oprema se najspretnije, te se obvezujem obaviti njihove naloge u što kraćem roku, obvezom najpompnije izradbe i uz najpovoljnije uvjete

S velesčovanjem

VLADIMIR KULIĆ
Šibenik (Dalmacija) Glavna ulica.

..... JEDINA HRVATSKA TVORNICA VOŠTANIH SVIEĆA U ŠIBENIKU.

POZOR! ČITAJTE!

Pique

je najbolji cigaretni papir, potpuno izgoriv, ne sadržaje sastavina škodnih zdravlju, daje duhanu preugodan miruh, najveći uspjeh posljednih godina, mora bit predpostavljen od svih koji njeguju svoje zdravlje, zavoljen od svih pravih duhandžija i svak ga mora kušati. Kutija od 100 svežića K. 5. Izljudjuci skladištar za političke kotare Šibenik, Knin i Benkovac. Gosp. **ANTUN BOGIĆ** u Šibeniku.

Pique

NOVO
ustanovljena

Hrvatska Tiskara

u Šibeniku
(ulica Stolne Crkve).

Preporučuje se najtoplije P. N. Obćinstvu za izradbu svakovrstnih radnja, kao: raznih djela i brošura, posjetnica, kverata, listovnih i trgovačkih

papira, zaručnih i vjenčanih objava, osmrtica i sve druge u tu struku zasjećajuće radnje. Jamči za tačnu i modernu izradbu uz posve umjerene cijene.

JADRANSKA BANKA U TRSTU

Bankovne prostorije u ulici Cassa di risparmio, Br. 5.

..... Vlastita zgrada.

Obavlja sve bankovne i mjenične poslove: eskomptuje mjenice, daje predumove na vrijednostne papire, kao i na robu ležeću u javnim skladištima.

Kupuje i prodaje vrijednostne papire, svake vrsti, devize, inozemni zlatni i srebrni novac, te banknote i unovčuje kupovne i izdriebane papire uz najpovoljnije uvjete.

Izdaje doznake na sva glavna tržišta monarhije i inozemstva, te otvara vjeresije uz izprave (dokumnte) ukrcavanja.

Prima novac na štedioničke knjižice u tekući i giro račun.

Obavlja sve burzovne naloge najbrže i najsavjetnije uz vrlo umjerene uvjete.

Posređuje i konvertira hipoteke kod prvih hipotekarnih zavoda uz najniže uvjete.